

SFCSS2W

Datblygu eich arfer proffesiynol eich hun a chynyddu ymwybyddiaeth o faterion nam ar y clyw, materion Pobl Fyddar ac anghenion cyfathrebu diwylliannol

Trosolwg

Mae'r safon hon yn ymwneud â'ch datblygiad proffesiynol eich hun a chynyddu ymwybyddiaeth gydag egwyddorion y Model Cymdeithasol o anabledd yn sail i hynny. Mae'r safon yn berthnasol i bob lefel. Gellir defnyddio adrannau o'r safon at ddibenion cynefino, datblygiad proffesiynol ac ar gyfer hyfforddi. Ar gyfer y safon hon bydd disgwyl i chi weithio mewn partneriaeth â phobl eraill i nodi, cynllunio, gweithredu a gwerthuso gweithgareddau cynyddu ymwybyddiaeth sy'n ymwneud â materion penodol nam ar y clyw, materion Pobl Fyddar ac anghenion cyfathrebu diwylliannol, a'r effaith a gânt ar fywydau plant, pobl ifanc ac oedolion Byddar a thrwm eu clyw, a'u teuluoedd. Er mai chi sy'n bennaf gyfrifol am eich datblygiad proffesiynol, mae'r safon yn gofyn hefyd am gymorth rheoli i hwyluso datblygiad proffesiynol parhaus y gweithlu.

Dangos eich perfformiad, eich gwybodaeth a'ch dealltwriaeth

Mae'r adrannau **meini prawf perfformiad** o dan bob elfen, a'r adran **gwybodaeth a dealltwriaeth** yn dynodi meysydd y dylech chi allu dangos eich perfformiad neu eich gwybodaeth a'ch dealltwriaeth ynddynt.

Egwyddor allweddol

Mae cyfathrebu'n sail i'r safon gyfan a'r holl safonau yn y gyfres hon. Mae'n hollbwysig bod y rheiny sy'n gweithio ym maes nam ar y clyw, materion Pobl Fyddar ac anghenion cyfathrebu diwylliannol phlant, pobl ifanc ac oedolion yn meddu ar y sgiliau angenrheidiol a phriodol i gyfathrebu'n effeithiol â phobl a all ddefnyddio amrywiaeth o offer/technegau neu ddulliau cyfathrebu. Mae'r safon hon yn ymwneud â'r rheiny sy'n gweithio gyda phobl Fyddar neu drwm eu clyw a rhaid i bob cyfathrebu fod yn briodol i'w hanghenion. Mae'n bwysig hefyd bod gweithwyr yn cydnabod yr angen am sgiliau cyfathrebu arbenigol a risg cam-gyfathrebu.

Cynnwys yr uned:

- 1 Cymryd cyfrifoldeb am gynllunio eich gwybodaeth a'ch datblygiad proffesiynol eich hun a chyfrannu i ddatblygiad eraill
- 2 Gweithio mewn partneriaeth ag unigolion a phobl allweddol eraill i hyrwyddo ymwybyddiaeth o nam ar y clyw, materion Pobl Fyddar ac anghenion cyfathrebu diwylliannol
- 3 Nodi, cynllunio a gweithredu i gynyddu ymwybyddiaeth o faterion nam ar y clyw, materion Pobl Fyddar ac anghenion cyfathrebu diwylliannol
- 4 Gwerthuso, gydag unigolion a phobl allweddol eraill, effeithiolrwydd ac effaith unrhyw gamau a gymerwyd.

SFCSS2W

Datblygu eich arfer proffesiynol eich hun a chynyddu ymwybyddiaeth o faterion nam ar y clyw, materion Pobl Fyddar ac anghenion cyfathrebu diwylliannol

---

Meini prawf perfformiad

Rhaid i chi allu:

Cymryd cyfrifoldeb am gynllunio eich gwybodaeth a'ch datblygiad proffesiynol eich hun a chyfrannu i ddatblygiad eraill

- P1 cael cymorth i nodi'ch anghenion dysgu a datblygu a cheisio diwallu'r rhain fel y gallant gyfrannu at eich gwaith gyda Phobl Fyddar a phobl trwm eu clyw
- P2 nodi gweithdrefnau a phrosesau a fyddai'n galluogi Pobl Fyddar a phobl trwm eu clyw i gyfranogi'n llawn fel dinasyddion ac i gael mynediad i wasanaethau a chymorth priodol
- P3 cymryd cyfrifoldeb am eich datblygiad personol a phroffesiynol eich hun, gan chwilio am gyfleoedd datblygu, a'u defnyddio, i ddiwallu'ch anghenion
- P4 mynnu goruchwyliaeth a chymorth i asesu goblygiadau defnyddio gwybodaeth, dulliau ac arfer newydd yn eich gwaith
- P5 nodi, gyda'r rheiny yn eich sefydliad a thu hwnt, gan gynnwys unigolion sy'n defnyddio gwasanaethau a'u gofawyr, ffynonellau gwybodaeth a chymorth posibl y gellir eu defnyddio i helpu cynyddu ymwybyddiaeth o faterion yn ymwneud ag anghenion Pobl Fyddar a phobl trwm eu clyw coladu a dadansoddi'r wybodaeth a gasglwyd a chyflwyno'r wybodaeth a'r canlyniadau i bobl berthnasol
- P7 gofyn am sylwadau beirniadol ac adeiladol am eich gwybodaeth a'ch arfer gan y rheiny yr ydych yn gweithio gyda hwy fel cydweithwyr neu ddefnyddwyr y gwasanaethau a ddarparwch. Cynhwyswch ofalwyr a rhwydweithiau proffesiynol er mwyn nodi'ch anghenion datblygiad personol a phroffesiynol
- P8 ceisio cymorth gan gydweithwyr i nodi cyfleoedd datblygu sy'n diwallu eich anghenion datblygiad personol a phroffesiynol, ac sy'n eich galluogi i gael hyfforddiant, datblygiad a chymwysterau perthnasol
- P9 cadw cofnodion diweddar o'ch datblygiad personol a phroffesiynol, o fewn cytundebau cyfrinachedd ac yn unol â gofynion rheoleiddiol a sefydliadol
- P10 cyfrannu at ddatblygiad pobl eraill drwy gynyddu ymwybyddiaeth, rhannu gwybodaeth a chyfeirio

Gweithio mewn partneriaeth ag unigolion a phobl allweddol eraill i hyrwyddo ymwybyddiaeth o nam ar y clyw, materion Pobl Fyddar ac anghenion cyfathrebu diwylliannol.

Rhaid i chi allu:

- P11 trafod, nodi ac yn cytuno'ch rôl a'ch cyfrifoldebau yn y tîm, gyda chydweithwyr, defnyddwyr gwasanaeth/ gofawyr a phartneriaid eraill
- P12 rhoi adborth adeiladol i alluogi pobl eraill yr ydych yn gweithio gyda hwy i nodi sut y gallai eu harfer ddiwallu anghenion gwasanaeth ac arfer yn

SFCSS2W

Datblygu eich arfer proffesiynol eich hun a chynyddu ymwybyddiaeth o faterion nam ar y clyw, materion Pobl Fyddar ac anghenion cyfathrebu diwylliannol

---

- well
- P13 herio arfer gwael yn adeiladol:
- P13.1 mewn ffyrdd sy'n diogelu unigolion a phobl allweddol eraill yn eich sefydliad a thu hwnt drwy gydweithio effeithiol
  - P13.2 mewn ffyrdd sy'n hyrwyddo'r defnydd gorau o arfer yn seiliedig ar wybodaeth a thystiolaeth
- P14 cefnogi pobl eraill yr ydych yn gweithio gyda hwy i:
- P14.1 nodi'u hanghenion datblygu personol a phroffesiynol
  - P14.2 gwneud defnydd o gymorth mentora, asesu a thiwtora
- P15 darparu cymorth personol ac yn gweithredu fel model rôl i bobl eraill yr ydych yn gweithio gyda hwy, i'w galluogi i ddatblygu'u gwybodaeth a'u harfer
- P16 nodi gwybodaeth am arfer newydd yn seiliedig ar wybodaeth a thystiolaeth a fyddai'n ddefnyddiol i bobl eraill yr ydych yn gweithio gyda hwy a'i lledaenu'n briodol
- P17 nodi cyfleoedd datblygu sy'n diwallu anghenion datblygiad personol a phroffesiynol pobl eraill yr ydych yn gweithio gyda hwy a'u galluogi i gael hyfforddiant, datblygiad a chymwysterau perthnasol
- P18 cofnodi ac yn adrodd am ddatblygiad a hyfforddiant staff o fewn cytundebau cyfrinachedd ac yn unol â gofynion rheoleiddiol a sefydliadol.

Nodi, cynllunio a gweithredu i gynyddu ymwybyddiaeth o nam ar y clyw, materion Pobl Fyddar ac anghenion cyfathrebu diwylliannol

Rhaid i chi allu:

- P19 nodi'r tensiynau a ddaw yn sgil ymagwedd yn seiliedig ar hawliau (gan gynnwys cyd-destun o adnoddau cyfyngedig ac agendâu gwleidyddol a phroffesiynol)
- P20 cynllunio a chytuno'r camau priodol sydd i'w cymryd i gynyddu ymwybyddiaeth o nam ar y clyw, materion Pobl Fyddar ac anghenion cyfathrebu diwylliannol
- P21 lle bo angen, cael cydsyniad i rannu gwybodaeth â phobl berthnasol eraill:
- P21.1 gan y plentyn, unigolyn ifanc neu oedolyn, a
  - P21.2 lle bo'n berthnasol, gan y sawl sydd wedi'i enwebu i roi cydsyniad
- P22 monitro'n rheolaidd, yn gwerthuso ac yn ystyried yn feirniadol:
- P22.1 eich gwybodaeth, eich dulliau a'ch arfer eich hun
  - P22.2 gwybodaeth, dulliau ac arfer pobl eraill
  - P22.3 eich cyfraniad at weithio rhyngasiantaethol, gweithio ar y cyd a gweithio mewn tîm
- P23 pennu pa mor dda, ac ym mha ffyrdd y gallai eich gwybodaeth a'ch arfer eich hun fodloni canlyniadau gwasanaeth ac arfer yn well drwy ystyriaeth a goruchwyliaeth (anffurfiol a ffurfiol) a chytuno camau dilynol
- P24 gofyn am adborth gan ddefnyddwyr gwasanaeth/ gofalcwyr ar ffyrdd y

SFCSS2W

Datblygu eich arfer proffesiynol eich hun a chynyddu ymwybyddiaeth o faterion nam ar y clyw, materion Pobl Fyddar ac anghenion cyfathrebu diwylliannol

---

gellir gwella canlyniadau ymarfer

Gwerthuso, gydag unigolion a phobl allweddol eraill, effeithiolrwydd ac effaith unrhyw gamau a gymerwyd

Rhaid i chi allu:

- P25 annog pobl i roi adborth adeiladol ynglŷn â'r rhaglen cynyddu ymwybyddiaeth a'ch rhan chi ynddi
- P26 casglu a choladu data a gwybodaeth am brosesau, canlyniadau ac effaith y rhaglen cynyddu ymwybyddiaeth ar y gynulleidfa darged
- P27 gwerthuso eich cyfraniad gan ddefnyddio dadansoddiad beirniadol i asesu'r rhaglen cynyddu ymwybyddiaeth yn erbyn amcanion, targedau a chanlyniadau cytûn
- P28 gwerthuso eich defnydd o gymorth mentora, asesu a thiwora a ddarperir i bobl eraill
- P29 cynnig adborth adeiladol i'r unigolyn (unigolion) ar y gweithgareddau cynyddu ymwybyddiaeth a'r rhaglen yn gyffredinol
- P30 nodi ac argymhell ffyrdd y gellid gwella'r gweithgareddau a'r rhaglen cynyddu ymwybyddiaeth
- P31 gwerthuso'r cymorth a ddarperir i chi yn ystod y gweithgareddau cynyddu ymwybyddiaeth a nodi unrhyw feysydd i'w gwella
- P32 cofnodi ac adrodd ar effaith y rhaglen cynyddu ymwybyddiaeth yn gyffredinol, gweithgareddau penodol o fewn y rhaglen a'ch cyfraniad chi ati, o fewn cytundebau cyfrinachedd ac yn unol â gofynion rheoleiddiol a sefydliadol

SFCSS2W

Datblygu eich arfer proffesiynol eich hun a chynyddu ymwybyddiaeth o faterion nam ar y clyw, materion Pobl Fyddar ac anghenion cyfathrebu diwylliannol

---

Gwybodaeth a dealltwriaeth

Mae angen i chi wybod a deall:

Gwerthoedd Craidd - Defnyddio a datblygu dulliau a systemau i gyfathrebu, cofnodi ac adrodd

- K1 gofynion cyfreithiol a sefydliadol ar gydraddoldeb, amrywiaeth, gwahaniaethu, hawliau, cyfrinachedd a rhannu gwybodaeth wrth gyfathrebu, cofnodi ac adrodd gydag unigolion, pobl allweddol a phobl eraill
- K2 gwybodaeth ac arfer sy'n sail i'r ymagwedd holistaidd sy'n canolbwyntio ar bobl, sy'n eich galluogi i weithio mewn ffyrdd sydd:
  - K2.1 yn gwneud dewisiadau a lles pennaf yr unigolyn yn ganolog i bopeth a wnewch
  - K2.2 yn darparu cymorth gweithredol i'r unigolion
  - K2.3 yn cydnabod unigrywiaeth unigolion a'u hamgylchiadau
  - K2.4 yn grymuso unigolion i gymryd cyfrifoldeb (i'r graddau y maentyn gallu gwneud hynny ac o fewn unrhyw gyfyngiadau a osodir arnynt), ac i wneud a chyfleu eu penderfyniadau eu hunain am eu bywydau, gweithredoedd a risgiau
- K3 dulliau a ffyrdd o gyfleu sydd:
  - K3.1 yn cefnogi cydraddoldeb ac amrywiaeth
  - K3.2 yn cefnogi hawliau pobl i gyfathrebu gan ddefnyddio'r dull, cyfrwng ac iaith sydd orau ganddynt
  - K3.3 yn foesebol ac yn cadw at unrhyw godau ymarfer sy'n berthnasol i'ch gwaith
  - K3.4 yn parchu syniadau, gwerthoedd ac egwyddorion pobl eraill
  - K3.5 yn sicrhau urddas a hawliau pobl wrth nodi a goresgyn rhwystrau rhag cyfathrebu
- K4 sut i ymdrin â chyfyng-gyngor a gwrthdaro moesegol ar gyfer unigolion, y rheiny sy'n defnyddio gwasanaethau a staff/cydweithwyr, ynglŷn â chyfathrebu, cofnodi ac adrodd
- K5 sut i herio gwybodaeth, dogfennau, systemau, strwythurau, gweithdrefnau ac arferion sy'n rhai gwahaniaethol, yn enwedig o ran anghenion cyfathrebu a gwybodaeth unigolion

Gwerthoedd Craidd - Cyfrannu at ddatblygu a chynnal arferion iach a diogel yn yr amgylchedd gweithio

Mae angen i chi wybod a deall:

- K6 gofynion cyfreithiol a sefydliadol ar gydraddoldeb, amrywiaeth, gwahaniaethu, hawliau, cyfrinachedd a rhannu gwybodaeth wrth gyfrannu at ddatblygu a chynnal arferion iach a diogel yn yr amgylchedd gweithio
- K7 dulliau a ffyrdd o weithio sydd:
  - K7.1 yn cefnogi cydraddoldeb ac amrywiaeth wrth gyfrannu at

SFCSS2W

Datblygu eich arfer proffesiynol eich hun a chynyddu ymwybyddiaeth o faterion nam ar y clyw, materion Pobl Fyddar ac anghenion cyfathrebu diwylliannol

---

- ddatblygu a chynnal arferion iach a diogel yn yr amgylchedd gweithio
- K7.2 yn effeithiol wrth ddelio â, ac wrth herio gwybodaeth, dogfennau, systemau, strwythurau, gweithdrefnau ac arferion sy'n rhai gwahaniaethol
- K7.3 yn foesegol ac yn cadw at unrhyw godau ymarfer sy'n berthnasol i'ch gwaith
- K7.4 yn parchu syniadau, gwerthoedd ac egwyddorion pobl eraill wrth gyfrannu i ddatblygu a chynnal arferion iach a diogel yn yr amgylchedd gweithio

Gwerthoedd Craidd - Cymryd cyfrifoldeb am eich datblygiad proffesiynol parhaus eich hun a phobl eraill

Mae angen i chi wybod a deall:

- K8 gwybodaeth ddiweddar o, ac ymarfer gofynion cyfreithiol a sefydliadol ar gyfer cydraddoldeb, amrywiaeth, gwahaniaethu, hawliau, cyfrinachedd a rhannu gwybodaeth, a sut i ddiweddarau a datblygu eich arfer eich hun, ac arfer aelodau staff eraill ar y rhain
- K9 sut i gael mynediad at hyfforddiant a datblygiad i'ch galluogi i ymdrin â chyfyng-gyngor a gwrthdaro moesegol ar gyfer unigolion, y rheiny sy'n defnyddio gwasanaethau a staff

Deddfwriaeth a Pholisi a Gweithdrefnau Sefydliadol

Mae angen i chi wybod a deall:

- K10 codau ymarfer ac ymddygiad penodol i wledydd ar gyfer safonau gofal cymdeithasol ac arweiniad sy'n berthnasol i'ch gwaith eich hun a gwaith pobl eraill
- K11 deddfwriaeth a gofynion sefydliadol, gweithdrefnau ac arferion cyfredol lleol, penodol i wledydd y DU ac Ewrop ar gyfer:
  - K11.1 diogelu data, gan gynnwys cofnodi, adrodd, storio, diogelwch a rhannu gwybodaeth
  - K11.2 cynyddu ymwybyddiaeth o anghenion cyfathrebu diwylliannol penodol
  - K11.3 gweithio gyda phobl eraill i ddarparu gwasanaethau integredig a materion cydgyfrannu cyllidebau, ac ati
  - K11.4 effaith gweithio mewn lleoliadau gwahanol
  - K11.5 y gofynion statudol ar gyfer "Diogelu"

Theori ac arfer da - O'ch rhan chi eich hun

Mae angen i chi wybod a deall:

- K12 arddulliau/ dulliau dysgu sy'n briodol i chi a'ch cydweithwyr
- K13 ymagweddau at ddysgu a fydd yn eich galluogi i drosglwyddo eich gwybodaeth a'ch sgiliau i gyd-destunau newydd ac anghyfarwydd (gall hyn gynnwys ffurf o asesu arddulliau dysgu)

SFCSS2W

Datblygu eich arfer proffesiynol eich hun a chynyddu ymwybyddiaeth o faterion nam ar y clyw, materion Pobl Fyddar ac anghenion cyfathrebu diwylliannol

---

- K14 ymagweddau at hunan-fyfyrio ac arfer pobl eraill o fyfyrio
- K15 effaith straen a gwrthdaro ar berfformiad sefydliadol, unigol a thîm
- K16 egwyddorion sy'n sail i ddatblygiad personol a phroffesiynol a'r arfer o fyfyrio
- K17 sut i herio arfer gwael yn effeithiol

Theori ac arfer da - O ran gwybodaeth

Mae angen i chi wybod a deall:

- K18 sut ac ymhle i gael mynediad at wybodaeth am Theori ac Arfer Da I gyfrannu i'ch arfer chi o gynyddu ymwybyddiaeth
- K19 sut i gael mynediad i, adolygu a gwerthuso gwybodaeth am gynyddu ymwybyddiaeth yn gyffredinol ac yn benodol i faterion Pobl Fyddar ac anghenion cyfathrebu diwylliannol
- K20 y defnydd o adroddiadau'r Llywodraeth, ymchwiliadau ac ymchwil sy'n berthnasol i gynyddu ymwybyddiaeth o Pobl Fyddar ac anghenion cyfathrebu diwylliannol
- K21 y defnydd o farnau yn seiliedig ar dystiolaeth, ffeithiau a gwybodaeth mewn cofnodion ac adroddiadau, a gwybod pam ei bod yn bwysig i wahaniaethu rhwng y rhain a nodi'r ffynhonnell dystiolaeth yn glir i ddarlennwyr

Theori ac arfer da - O ran cyfathrebu

Mae angen i chi wybod a deall:

- K22 ffactorau sy'n effeithio ar iechyd, lles, ymddygiad, sgiliau, galluedd a datblygiad unigolion a phobl allweddol a sut i asesu'r angen am gynyddu ymwybyddiaeth o faterion penodol Pobl Fyddar a phobl Trwm eu Clyw
- K23 theorïau, dulliau a fformatau:
  - K23.1 cynyddu ymwybyddiaeth o ddibenion gwahanol a chynulleidfaoedd gwahanol
  - K23.2 cyfathrebu/ iaith – yr holl ddulliau perthnasol gan gynnwys Iaith Arwyddion Prydain, Iaith Arwyddion Iwerddon a dealltwriaeth o'r sgiliau cyfathrebu arbenigol sydd eu hangen
  - K23.3 cyfathrebu mewn perthynas ag anghenion penodol plant, pobl ifanc ac oedolion sy'n Fyddar ac yn drwm eu clyw, y mae ganddynt anableddau ychwanegol / anghenion cymorth cyfathrebu a'r technegau cyfathrebu gwahanol sydd ar gael e.e:
    - 23.3.1 Cyfathrebu amgen a chynyddol (AAC)
    - 23.3.2 Bliss (Blissymbolics)
    - 23.3.3 Makaton
    - 23.3.4 System Gyfathrebu Cyfnewid Lluniau (PECS)
    - 23.3.5 Signalong
- K24 dulliau o:
  - K24.1 ymgynghori â grwpiau gwahanol gan gynnwys plant, pobl ifanc ac oedolion, eu sefydliadau neu grwpiau, a gwrando'n

SFCSS2W

Datblygu eich arfer proffesiynol eich hun a chynyddu ymwybyddiaeth o faterion nam ar y clyw, materion Pobl Fyddar ac anghenion cyfathrebu diwylliannol

---

- weithredol ar eu hadborth
- K24.2 cyfathrebu â grwpiau diddordeb yn eich gwaith gyda phobl Fyddar neu Drwm eu Clyw
- K24.3 casglu, dadansoddi a dehongli adborth i alluogi gwneud penderfyniadau am eich strategaeth ymyrryd chi neu'r strategaethau cynyddu ymwybyddiaeth
- K24.4 gwerthuso tystiolaeth a gyflwynwyd gan grwpiau diddordeb, gan gynnwys unigolion sy'n defnyddio gwasanaethau, a'u gofalwyr, i ddylanwadu ar gynyddu ymwybyddiaeth
- K24.5 lledaenu a'r modd y bydd cynyddu ymwybyddiaeth o'r pwnc yn effeithio ar y dulliau a ddefnyddir
- K25 deall effaith namau lluosog, h.y. nam neu namau yn ychwanegol at y nam ar y clyw. Byddwch yn ymwybodol o bosibilrwydd camgyfathrebu yn yr amgylchiadau hyn, ac felly cynlluniwch yn ofalus sut fyddwch yn cyfathrebu gyda'r unigolyn a defnyddiwch neu trefnwch y dulliau cyfathrebu mwyaf effeithiol
- K26 byddwch yn ymwybodol y gall fod yn well gan unigolion fynegi'u hunain gan ddefnyddio dull gwahanol o gyfathrebu o gymharu â'r dull sydd orau ganddynt i dderbyn gwybodaeth, ac addaswch eich modd o gyfathrebu'n unol â hynny
- K27 byddwch yn ddyfeisgar wrth oresgyn rhwystrau rhag cyfathrebu a rhwystrau sy'n cyfyngu ar annibyniaeth y bobl yr ydych yn eu cynorthwyo

Theori ac Arfer Da - O ran partneriaethau a chydweithio â phobl eraill

Mae angen i chi wybod a deall:

- K28 sut i weithio mewn partneriaeth ag unigolion, pobl allweddol, gan gynnwys unigolion sy'n defnyddio gwasanaethau, a'u gofalwyr, sefydliadau a'r rheiny o fewn eich sefydliad a thu hwnt i gynyddu ymwybyddiaeth o faterion Pobl Fyddar ac anghenion cyfathrebu diwylliannol
- K29 sut i weithio mewn partneriaeth ag unigolion sy'n defnyddio gwasanaethau, a'u gofalwyr, pobl allweddol a chydweithwyr I ddatblygu a gwella'ch gwybodaeth a'ch arfer
- K30 ffactorau sy'n effeithio ar iechyd, lles, ymddygiad, sgiliau, galluoedd a datblygiad unigolion a phobl allweddol, a sut i asesu'r angen er mwyn cynyddu ymwybyddiaeth o faterion penodol Pobl Fyddar ac anghenion cyfathrebu diwylliannol
- K31 pam mae barn y rheiny sy'n darged cynyddu ymwybyddiaeth yn bwysig
- K32 dewisiadau gwahanol ar gyfer cynyddu ymwybyddiaeth, eu costau a'u buddion i'r cynulleidfaoedd targed, a sut i ddethol y dewisiadau gorau sydd ar gael
- K33 pam mae cynllunio effeithiol ar gyfer cynyddu ymwybyddiaeth yn angenrheidiol
- K34 sut i weithio gydag achosion o wrthdaro, a datrys achosion o wrthdaro, a

SFCSS2W

Datblygu eich arfer proffesiynol eich hun a chynyddu ymwybyddiaeth o faterion nam ar y clyw, materion Pobl Fyddar ac anghenion cyfathrebu diwylliannol

---

all godi yn eich gwaith

- K35 dulliau o gynorthwyo staff i weithio gyda, a chefnogi, unigolion ag anghenion cyfathrebu diwylliannol pobl allweddol a phobl eraill
- K36 y gwahaniaethau rhwng cymorth asesu, mentora, arfarnu, hyfforddi a thiwtora/ addysgu
- K37 ymwybyddiaeth o faterion pŵer mewn lleoliadau gwaith amrywiol a'r effaith y mae'r rhain yn cael ar ganlyniadau gwasanaeth, e.e. lleoliadau cartref, lleoliadau tai gwarchod, ac ati

SFCSS2W

Datblygu eich arfer proffesiynol eich hun a chynyddu ymwybyddiaeth o faterion nam ar y clyw, materion Pobl Fyddar ac anghenion cyfathrebu diwylliannol

---

Gwybodaeth ychwanegol

Gwerthoedd

Mae'r gwerthoedd sy'n sail i'r safon hon wedi'u deillio o'r datganiad o ddiben allweddol¹. Mae'n rhaid i chi weithio'n unol ag egwyddorion a gwerthoedd y safonau gwasanaeth perthnasol, arweiniad a chodau ymarfer/ ymddygiad ar gyfer iechyd a gofal cymdeithasol yn y pedair gwlad i gyflawni'r safon hon. ¹Diben allweddol gweithlu'r gwasanaethau synhwyrdd yw grymuso pobl sy'n defnyddio'r gwasanaethau hyn er mwyn cynyddu'u hannibyniaeth, eu cyfleoedd, eu cryfderau a'u sgiliau i'r eithaf.

Geirfa

Mae'r adran hon yn rhoi esboniadau a diffiniadau o'r geiriau a'r cysyniadau allweddol sy'n cael eu defnyddio yn y safon benodol hon. cyffredin i ddod o hyd i eiriau neu ymadroddion y byddwch chi'n gyfarwydd â hwy, ond rhai y gellir, ym manylion y safonau, eu defnyddio mewn ffordd benodol iawn. Felly, byddem yn eich annog i ddarllen yr adran hon yn ofalus cyn i chi ddechrau gweithio gyda'r safon a chyfeirio'n ôl at yr adran hon yn ôl yr angen.

Cymorth gweithredol

Cymorth sy'n annog y sawl sy'n Fyddar neu sy'n drwm ei glyw i gynyddu'i annibyniaeth i'r eithaf ac sy'n hyrwyddo dewisiadau ffordd o fyw. Yn achos plant a phobl ifanc byddai hyn yn berthnasol hefyd i rôl rhiant/ gofalwr neu'r plant eu hunain fel rhan o'u proses cynllunio gofal eu hunain.

Cyfathrebu

Mae'r safon hon yn dweud yn glir:

1. Bod rhai i chi feddu ar y sgiliau i allu cyfathrebu'n effeithiol gyda'r unigolyn sy'n Fyddar neu'n drwm ei glyw, neu mewn achos lle mae angen cyfathrebwyr arbenigol, trefnu'r rhain
2. Y dylech ddefnyddio'r dull cyfathrebu sydd orau gan yr unigolyn, yn dderbyngar ac yn fynegol, yn y ffurf fwyaf priodol, a dylech wrando'n weithredol
3. Bod angen i chi fod yn ymwybodol yn gyson bod cyfathrebu â rhywun Byddar neu drwm ei glyw yn gymhleth, a bod y risg camddeall yn un sylweddol

Adborth adeiladol

Adborth sy'n broses ddwy ffordd yn cael ei gyfleu yn y modd mwyaf priodol i'r sawl sy'n rhoi ac yn derbyn yr adborth, er mwyn cyfrannu at ei ddatblygiad a'i dwf personol. Mae'r safon yn gofyn i chi gael adborth adeiladol er mwyn cyfrannu at eich datblygiad eich hun. Yn achos y rheiny sy'n gweithio gyda phlant a phobl ifanc, bydd cyfleoedd am adborth yn uniongyrchol i blant a phobl ifanc a'u cynrychiolwyr, neu ganddynt.

SFCSS2W

Datblygu eich arfer proffesiynol eich hun a chynyddu ymwybyddiaeth o faterion nam ar y clyw, materion Pobl Fyddar ac anghenion cyfathrebu diwylliannol

---

Anghenion cyfathrebu diwylliannol

Mae'n cyfeirio at anghenion aelod o'r Gymuned Fyddar sy'n defnyddio iaith arwyddion, e.e. iaith Arwyddion Prydain (BSL) neu iaith Arwyddion Iwerddon (ISL) fel dewis ddull o gyfathrebu, ac i blant a phobl ifanc ac oedolion sydd â dewis iaith neu ddull cyfathrebu. Gall y rhain hefyd gynnwys rhai o'r rheiny a nodir isod:

1. Cyfathrebu amgen a chynyddol (AAC)
2. Bliss (Blissymbolics)
3. Makaton
4. System Gyfathrebu Cyfnewid Lluniau (PECS)
5. Signalong

Cyfleoedd i ddatblygu

Anogir y rhain fel rhan o gyfnod cynefino a datblygiad proffesiynol parhaus (DPP) ac maent yn cynnwys amrywiaeth o ddulliau, e.e. cyrsiau hyfforddi, rhaglenni addysgol, cymwysterau, hyfforddiant, mentora, setiau dysgu gweithredol, darllen, dysgu hunangyfeiriedig, cyfleoedd am secondiad a chymorth personol a phroffesiynol.

Anfantais, gwahaniaethu ac allgáu cymdeithasol

Mae hyn yn ymwneud â hil, rhyw, crefydd, sectyddiaeth, iaith, oed, dosbarth, anabledd (gan gynnwys anabledd synhwyrdd), tlodi, diwylliant, credo a chyfeiriadedd rhywiol. Yn ymarferol, mae'n rhaid i chi roi ystyriaeth i'r polisïau a'r gweithdrefnau perthnasol yn eich sefydliad neu asiantaeth. <Grymuso> Proses yw grymuso o alluogi unigolion (plant, pobl ifanc ac oedolion) sydd dan anfantais ar lefel bersonol a sefydliadol i gael mwy o ymreolaeth a rheolaeth dros eu bywydau.

Nam ar y clyw

Nid yw nam ar y clyw yn derm a ddefnyddir yn gyffredin mwyach. Mae wedi'i ddisodli i raddau helaeth gan y termau "Byddar" a "Thrw m eu Clyw". Defnyddir amrywiaeth o dermau'n eithaf penodol yn y safon hon, fel a ganlyn:

Byddar

Mae byddar gyda "b" fach yn cyfeirio'n syml at y cyflwr meddygol colli clyw. Fodd bynnag, mae'r rhan fwyaf o bobl sy'n defnyddio BSL/ ISL yn cyfeirio atyn nhw'u hunain fel Pobl Fyddar. Mae'r briflythyren "B" yn dynodi dewis iaith, ac mae hefyd yn derm gwleidyddol a diwylliannol o eiddo cymuned Pobl Fyddar. Fe'i defnyddir yn yr un ffordd ag y byddai pobl sy'n perthyn i grŵp cenedlaethol, diwylliannol neu grefyddol yn eu disgrifio'u hunain, er enghraifft, Ffrengig neu Fwslimaidd. Dyma'r rheswm pam nad yw llawer o bobl Fyddar yn eu diffinio'u hunain fel pobl anabl, yn hytrach maent yn disgrifio'u hunain fe pobl sy'n perthyn i leiafrif diwylliannol neu ieithyddol.

SFCSS2W

Datblygu eich arfer proffesiynol eich hun a chynyddu ymwybyddiaeth o faterion nam ar y clyw, materion Pobl Fyddar ac anghenion cyfathrebu diwylliannol

---

Wedi mynd yn fyddar

Unigolyn a gafodd ei eni'n clywed ac a aeth yn ddifrifol fyddar neu'n hollol fyddar ar ôl hynny

Trwm eich clyw

Term cyffredinol a ddefnyddir i ddisgrifio pobl sydd ag amrywiaeth o anghenion colli clyw a chyfathrebu

Dall a byddar

Mae'r term yn gymwys i bobl sydd wedi colli dau synnwyr. Nid oes clyw na golwg gan rai pobl sy'n ddall a byddar, ac mae pobl eraill yn dioddef o rywfaint o golli clyw neu nam ar y golwg.

Unigolion

Yn y safon mae "unigolyn" yn cyfeirio at blant, pobl ifanc ac oedolion sydd yn Fyddar, yn drwm eu clyw ac y gall fod angen gofal iechyd a/neu ofal cymdeithasol arnynt ynghyd â gwasanaethau plant, addysgol neu hyfforddi. Mae'n cyfeirio hefyd at eiriolwyr a dehonglwyr neu bobl sy'n gweithio gyda hwy i fynegi'u barn, dymuniadau neu deimladau ac i siarad ar eu rhan.

Materion

Mae materion yn golygu'r hyn sy'n effeithio ar unigolyn sy'n Fyddar neu'n Drwm ei Glyw, neu sy'n berthnasol i'w brofiad. Nid yw'r defnydd o'r gair "mater" yn ymhygu anhawster, ond yn hytrach agwedd ar fywyd yr unigolyn sy'n ffocws y gwaith presennol.

Pobl allweddol

Mae pobl allweddol yn cynnwys: teulu, ffrindiau, gofalwyr, gweithiwr cymorth, model rôl, cyfeillachwr, eiriolwyr, gweithiwr cymdeithasol gyda phobl Ddall, rheolwr gofal gyda phobl trwm eu clyw, swyddog offer technegol gyda phobl Fyddar, arweinwyr cyfathrebu â iaith arwyddion ac eraill y mae gan yr unigolyn berthynas gefnogol â hwy.

Arfer yn seiliedig ar wybodaeth a thystiolaeth

Arfer gorau cyfredol yn seiliedig ar nifer o ffynonellau gan gynnwys: ymchwil, arbenigedd a phrofiad plant, pobl ifanc, oedolion, teuluoedd, grwpiau, cymunedau, ymarferwyr a rheolwyr, a thystiolaeth o reoleiddio ac arolygu.

Gweithio mewn partneriaeth

Y broses o weithio ar y cyd â gweithwyr proffesiynol eraill a sefydliadau, Aadrannau Ysbyty, Cymdeithasau Lleol a Gwasanaethau Gwirfoddol a Chymunedol (Sefydliadau Trydydd Sector) i godi proffil materion yn ymwneud â nam ar y clyw, materion Pobl Fyddar ac anghenion cyfathrebu diwylliannol plant, pobl ifanc ac oedolion yn y gymdeithas, a chynnig cymorth priodol.

SFCSS2W

Datblygu eich arfer proffesiynol eich hun a chynyddu ymwybyddiaeth o faterion nam ar y clyw, materion Pobl Fyddar ac anghenion cyfathrebu diwylliannol

---

Adsefydlu/ sefydlu

Mae adsefydlu yn ymwneud ag ystod eang o gymorth i gynyddu annibyniaeth, sgiliau a hyder i'r eithaf. Gall adsefydlu gynnwys helpu pobl i adfer gallu neu weithrediad a gollwyd yn sgil salwch neu anafiadau. Mae sefydlu'n diffinio'r defnydd cydlynus o fesurau meddygol, cymdeithasol, addysgol a galwedigaethol i helpu pobl ddatblygu'u gallu i weithredu. Mae hyn yn cyferbynnu â helpu pobl i adfer galluoedd a gollwyd yn sgil salwch neu anafiadau, yn hytrach na phobl sydd wedi'u geni â namau.

Pobl eraill berthnasol

Mae hyn yn cyfeirio at weithwyr proffesiynol eraill sydd â chysylltiad â'r unigolyn.

Ymateb i arfer gwael

Gall eich ymateb i arfer gwael gynnwys: cynnig adborth adeiladol, cynnig gwybodaeth a chynghor i alluogi'r unigolyn (unigolion) dan sylw gael mynediad i arweiniad a chymorth priodol, a/ neu adrodd am ddigwyddiadau o arfer gwael neu beryglus i'r awdurdod priodol.

Hawliau

Yr hawliau sydd gan unigolion:

1. I gael eu parchu
2. I gael triniaeth gyfartal a pheidio â gwahaniaethu yn eu herbyn
3. I gael eu trin fel unigolyn
4. I gael eu trin mewn ffordd urddasol
5. I gael preifatrwydd
6. I gael eu diogelu rhag perygl a niwed
7. I gael gofal mewn ffordd a ddewisir ganddynt
8. I gael mynediad at wybodaeth amdanynt eu hunain
9. I gyfathrebu gan ddefnyddio'r dulliau cyfathrebu a'r iaith sydd orau ganddynt

Yn achos plant a phobl ifanc, mae'r hawl ganddynt i gael eu cynnwys yn weithredol yn y penderfyniadau sy'n effeithio arnynt.

Risgiau

Risg yw canlyniad anochel pobl yn gwneud penderfyniadau ynglŷn â'u bywydau. Ond mae'n golygu pethau gwahanol i bobl wahanol. Nid oes un diffiniad penodol. Mewn gofal cymdeithasol, fel yng ngweddill bywyd, gellir edrych ar risg fel rhywbeth negyddol. Oherwydd canfyddiadau o risg, a all fod yn real neu beidio, gall unigolyn gael ei atal rhag gwneud pethau y mae'r rhan fwyaf o bobl yn eu cymryd yn ganiataol. Felly rhaid profi ac asesu risg

SFCSS2W

Datblygu eich arfer proffesiynol eich hun a chynyddu ymwybyddiaeth o faterion nam ar y clyw, materion Pobl Fyddar ac anghenion cyfathrebu diwylliannol

---

ganfyddedig yn erbyn buddion tebygol cymryd rhan weithredol yn y gymuned, dysgu sgiliau newydd a magu hyder. Yr hyn y mae angen ei ystyried yw canlyniad gweithred a thebygolrwydd unrhyw niwed yn ei sgil. Trwy ystyried y buddion o ran annibyniaeth, lles a dewis, dylai fod modd i unigolyn gael cynllun cymorth sy'n ei alluogi i reoli risgiau a nodir. Mae angen gwneud penderfyniad ynglŷn â'r risg ganfyddedig neu'r risg wirioneddol ar y cyd â'r sawl sy'n defnyddio gwasanaethau ei hun, yn ogystal â'r gweithwyr proffesiynol sydd ynghlwm. Yn union fel y mae cymryd risg yn ddewis personol, canfyddiadau yw lefelau risg, a dylai barn ynglŷn â lefel dderbyniol o risg fod yn benderfyniad ar y cyd.

Gwasanaethau

Mae'n cyfeirio at wasanaethau sy'n cael eu darparu gan eich sefydliad eich hun neu gan asiantaethau eraill.

Pobl eraill arwyddocaol

Fe'i defnyddir yma i olygu unrhyw bobl y mae'r unigolyn yn dymuno'u cynnwys yn ei raglen ofal. Gall hyn gynnwys partner, perthynas a/ neu ffrind, ond mae hefyd yn cynnwys aelodau eraill y gymuned neu weithwyr eraill fel gwirfoddolwyr, ymarferwyr gofal eraill, eiriolwr, dehonglydd a swyddog yr heddlu neu swyddog carchar. Am resymau rheoleiddio, yn achos plant, mae pobl eraill arwyddocaol yn debygol o fod yn aelodau o'r teulu oni bai bod y plentyn yn destun gorchymyn gofal.

Cyfeirio

Mae'n golygu cynorthwyo unigolion i gael gafael ar y wybodaeth fwyaf priodol am wasanaethau a grwpiau eraill a fydd yn cefnogi'u hanghenion a nodwyd.

Model Cymdeithasol o anabledd

Mae'r Model Cymdeithasol o anabledd yn dweud yr achosir anabledd **gan y modd y mae cymdeithas wedi'i threfnu**, yn hytrach na chan nam unigolyn neu nodwedd wahanol unigolyn.

Mae'r Model Cymdeithasol o anabledd yn edrych ar ffyrdd o **ddiddymu rhwystrau sy'n cyfyngu ar ddewisiadau bywyd** i bobl â namau* neu wahaniaethau. Pan gaiff y rhwystrau eu diddymu, gall pobl anabl fod yn annibynnol ac yn gyfartal yn y gymdeithas, gyda dewis a rheolaeth dros eu bywydau eu hunain. Datblygwyd y Model Cymdeithasol o anabledd gan bobl anabl am nad oedd y model meddygol traddodiadol yn esbonio'u profiad personol o anabledd nac ychwaith yn helpu i ddatblygu ffyrdd mwy cynhwysol o fyw. (*Diffinnir nam fel terfyn gweithrediad corfforol, meddyliol neu synhwyraidd unigolyn ar sail hirdymor.) Dyfyniad o children in the picture childreninthepicture.org.uk/au_socialmodel

SFCSS2W

Datblygu eich arfer proffesiynol eich hun a chynyddu ymwybyddiaeth o faterion nam ar y clyw, materion Pobl Fyddar ac anghenion cyfathrebu diwylliannol

---

Ffynonellau gwybodaeth

Byddant yn cynnwys amrywiaeth eang o wybodaeth gyfredol. Er enghraifft o: Sefydliadau proffesiynol, e.e. cyrff proffesiynol, cymdeithasau masnachu ac undebau llafur Cysylltiadau proffesiynol, e.e. cydweithwyr, mentor, goruchwyliwr, tiwtoriaid/ darlithwyr ac ymchwilwyr Ffynonellau ysgrifenedig, e.e. cylchgronau proffesiynol, adroddiadau ymchwil a dogfennau polisi Rhwydweithiau fel grwpiau pobl dduon a lleiafrifoedd ethnig, i ystyried materion diwylliannol, e.e. ymprydio, gwyliau a blaenoriaethau.

Goruchwyliaeth

Mae goruchwyliaeth yn golygu proses o adolygu penderfyniadau gwaith unigolyn mewn modd cefnogol er mwyn datblygu'i arfer. Gall fod yn ffurfiol, yn anffurfiol, gall gael ei darparu o fewn eich sefydliad, ei darparu o du allan i'ch sefydliad (Sylwer, cydnabyddir bod goruchwyliaeth o ran gwaith gyda phlant a phobl ifanc yn wahanol i oruchwyliaeth gwaith gydag oedolion).

Cymorth

Mae'n cyfeirio at y cymorth a ddarparwch. Mae'n cynnwys: esboniad llafar, gwybodaeth ysgrifenedig, mynd gyda'r unigolyn neu drefnu i hyn ddiwydd.

Trawsnewidiadau

Newidiadau dyddiol ac ysbeidiol ym mywyd unigolyn yw trawsnewidiadau a all effeithio ar ei les, y ffordd y mae'n ymddwyn ac yn datblygu a'i allu i barhau dysgu ac ymdopi â newidiadau eraill. Mae dau brif fath o drawsnewidiadau: mae'r cyntaf yn cynnwys trawsnewidiadau mewn bywyd bob dydd, er enghraifft gydag oedolion yn symud o ac i gartref/ y ddarpariaeth i ganolfan dydd, ac i blant, mynd o ac i gartref/ y ddarpariaeth i'r ysgol. Maent hefyd yn cynnwys newid gweithgareddau ac arferion yn ystod y dydd lle mae disgwyliaid a gofynion gwahanol gan y plentyn, yr unigolyn ifanc neu'r oedolyn.

Trawsnewidiad ysbeidiol yw'r ail, ac mae'n golygu newid sylweddol i'r unigolyn. Gellir rhannu'r trawsnewidiadau hyn i dri chategori. Yn gyntaf, y rheiny sy'n gyffredin i'r rhan fwyaf o bobl; er enghraifft, pan fydd pobl yn symud o un math o lety ac amgylchedd byw i un arall. Yn ail, y rheiny sy'n cael eu rhannu gan nifer sylweddol o gyfoedion, fel teuluoedd yn gwahanu. Yn drydydd, y rheiny sy'n drawsnewidiadau personol, ac ni all pobl eraill eu rhannu, nac ychwaith eu deall. I blant a phobl ifanc, bydd y trawsnewidiad cyntaf yn cynnwys trosglwyddo rhwng blynyddoedd yn yr un ysgol, neu goleg, neu drosglwyddo o un ysgol i ysgol arall. Fe allai hefyd gynnwys profiadau trawsnewid fel newidiadau corfforol, e.e. cychwyn glasgoed. Gall yr ail gynnwys eu rhieni'n cael ysgariad. Mae'r trydydd mewn gofal maeth neu ofal preswyl, cael rhiant neu ofalwr sy'n camddefnyddio cyffuriau neu alcohol, neu fod yn ofalwr ifanc. (Ffynhonnell: Arweinyddiaeth a rheolaeth Rhif Cyfeirnod NOS: LMC B3)

SFCSS2W

Datblygu eich arfer proffesiynol eich hun a chynyddu ymwybyddiaeth o faterion nam ar y clyw, materion Pobl Fyddar ac anghenion cyfathrebu diwylliannol

---

Gwerthoedd ac egwyddorion

Yw'r rheiny a bennir gan: gyrff proffesiynol, y llywodraeth, eich cyflogwr, defnyddwyr gwasanaeth a'u gofalwyr a chan gyrff cenedlaethol perthnasol.

Cysylltiadau Allanol

Bydd y **wybodaeth a'r ddealltwriaeth** ar gyfer y safon hon yn ymwneud â gofynion rheoleiddio penodol i wledydd a chodau ymarfer sy'n gymwys I gwmpas eich gwaith a rhai eich cydweithwyr. Bydd yn ymwneud hefyd â'r rôl a'r lefel cyfrifoldeb sydd gennych yn eich sefydliad er mwyn ymgymryd â gweithgareddau i gyflawni gwasanaeth o ansawdd uchel

Mae arfer cymwys yn gyfuniad o gymhwyso sgiliau a gwybodaeth dan ddylanwad gwerthoedd a moeseg. Mae'r fanyleb hon yn nodi manylion y wybodaeth a'r ddealltwriaeth y mae'n ofynnol eu cael i ymarfer yn gymwys ar gyfer y perfformiad a ddisgrifir yn y safon hon.

Wrth ddefnyddio'r fanyleb hon mae'n bwysig darllen y gofynion gwybodaeth mewn perthynas â disgwyliadau a gofynion eich rôl swydd.

Mae angen i chi ddangos eich bod yn gwybod, yn deall ac yn gallu cymhwyso'r uchod yn ymarferol yn unol â'ch lefel profiad a'ch statws.

SFCSS2W

Datblygu eich arfer proffesiynol eich hun a chynyddu ymwybyddiaeth o faterion nam ar y clyw, materion Pobl Fyddar ac anghenion cyfathrebu diwylliannol

---

Datblygwyd gan Skills for Care and Development

Fersiwn rhif 1

Dyddiad cymeradwyo Tachwedd 2008

Dyddiad adolygu a awgrymir Tachwedd 2013

Dilysrwydd Cyfredol

Statws Gwreiddiol

Sefydliad cychwynnol Skills for Care and Development

RCU gwreiddiol SCDSS2

Galwedigaethau perthnasol Iechyd, Gwasanaethau Cyhoeddus a Gofal; Iechyd a Gofal Cymdeithasol; Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol Swyddogion; Gweithwyr Iechyd Proffesiynol; Gwasanaethau Cysylltiedig Gofal Iechyd Personol a;

Cyfes/Set Gwasanaethau Synhwyrdd

Geiriau Allweddol